

Naslov clanka/article:

**SODELOVANJE STROKOVNIH AKTIVOV UČITELJIC
5. RAZREDA IN DRUŽBOSLOVJA TER FORMATIVNO
SPREMLJANJE ZNANJA**

**COOPERATION BETWEEN EXPERT WORKING
GROUPS INCLUDING FIFTH-GRADE AND SOCIAL
SCIENCES TEACHERS AND FORMATIVE
ASSESSMENT OF KNOWLEDGE**

Avtor/ Author:

Lorieta Pečoler

DOI

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Zgodovina št. 1/2025, letnik 33

ISSN 1318-1416

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2025

Spletna stran revije:

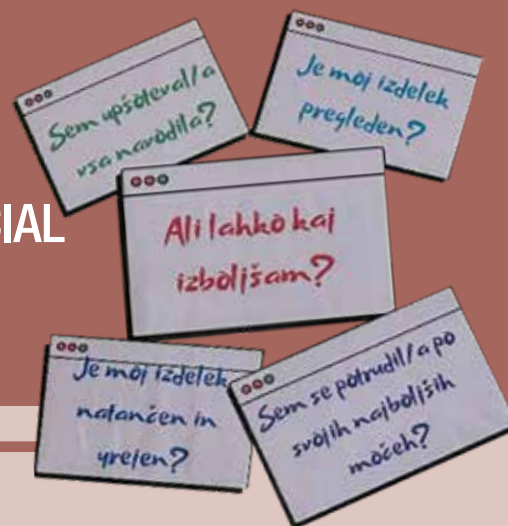
<https://www.zrss.si/strokovne-revije/zgodovina-v-soli/>

Lorieta Pečoler, Osnova šola Koseze, Ljubljana

SODELOVANJE STROKOVNIH AKTIVOV UČITELJIC 5. RAZREDA IN DRUŽBOSLOVJA TER FORMATIVNO SPREMLJANJE ZNANJA

Lorieta Pečoler, Primary School Koseze, Ljubljana

COOPERATION BETWEEN EXPERT WORKING GROUPS INCLUDING FIFTH-GRADE AND SOCIAL SCIENCES TEACHERS AND FORMATIVE ASSESSMENT OF KNOWLEDGE

IZVLEČEK

Sodelovanje učiteljev strokovnih aktivov, ki poučujejo v razredih posameznih triletij, je ustaljena praksa pedagoškega dela, ki je zapisana tudi v viziji naše šole na področju poučevanja. To sodelovanje ne zajema samo skupnega načrtovanja in nadgrajevanje znanja in prenosa informacij o znanju in napredku učencev, zajema tudi medsebojne kolegialne hospitacije, izmenjave primerov dobrih praks in spoznavanje učencev, kako spretni so pri soustvarjanju učnega procesa, kako dobro znajo vrednotiti svoje delo in katere oblike učenja so jim blizu. Vse to učiteljem omogoča kakovostnejše načrtovanje, ki temelji na tem, kakšno je predhodno znanje učencev in kaj vse lahko učitelji od njih pričakujejo v višjih razredih oz. na prehodih med posameznimi razredi/vzgojno-izobraževalnimi obdobji. S takšnim sodelovanjem učitelji sistematično in lažje nadgrajujejo vsebinska znanja, učenci lažje osmišljajo svoje učenje, učitelji jih lažje podprejo z različnimi pristopi, da dosežejo boljše razumevanje učne snovi. Tako se vzpostavlja vključujoče učno okolje, tudi po »meri« posameznih učencev glede na njihove spoznavne in učne stile, močna in šibka področja, interese. S tem pa se oblikujejo tudi spodbudni odnosi, sproščeno sodelovanje in pozitivna naravnost do učenja in dolžnosti, ki jih imajo učenci v učnem procesu.

Ključne besede: formativno spremljanje, medpredmetno povezovanje, učenčeve zmožnosti, nadgradnja načrtovanja dela, samovrednotenje lastnega dela

ABSTRACT

Cooperation between teachers – members of expert working groups – teaching classes in individual triads is an established practice of pedagogical work, written also in the vision of our school in the field of education. This cooperation includes not only joint planning, upgrading of knowledge and transfer of information about the students' knowledge and progress, but also mutual peer observation, exchange of best practice examples and learning about the students – how skilful they are in the co-creation of the learning process, how well they can assess their work and which learning methods appeal to them. All of this allows teachers a better-quality planning based on the students' previous knowledge and what the teachers can expect from them in higher grades or when transitioning between grades/educational periods.

With this kind of cooperation, teachers upgrade substantive knowledge more easily and systematically, students make sense of their learning more easily and the teachers can more easily support them, through various approaches, in achieving a better understanding of the subject matter. In this way, an inclusive learning environment is created that is tailored also to individual students and their cognitive and learning style, strong and weak areas, and interests. This further creates supportive relationships, relaxed collaboration and positive attitude towards learning and the obligations students have in the learning process.

Keywords: formative assessment, multidisciplinary integration, students' abilities, upgrades of work planning, self-assessment of one's own work

UVOD

Ena izmed ustaljenih in uspešnih pedagoških praks sodelovanja na naši šoli je sodelovanje med strokovnima aktivoma učiteljic 5. razreda in učiteljic družboslovnih predmetov na predmetni stopnji, v opisanem primeru z učiteljicami zgodovine. Vse učiteljice že vrsto let izvajamo formativno spremljanje znanja, nekatere posamezne elemente, nekatere pa že v celoti poučujejo po načelih formativnega spremljanja znanja. Tako omogočamo, da učenci soustvarjajo učni proces, so aktivni v vrednotenju lastnega dela, na temelju česar lahko nadgrajujejo svoje učne dosežke in proces učenja. Pomembno vlogo imajo pri tem tudi sošolci in pa učiteljice, ki učence usmerjamo pri podajanju kakovostnih povratnih informacij o doseganju učnih ciljev in standardov znanja.

Poleg izmenjave izkušenj na področju pouka s formativnim spremljanjem je ideja o sodelovanju nastala tudi iz naslednjih razlogov:

- da učiteljice na predmetni stopnji spoznajo učence, njihove potenciale in dejansko znanje, zato da lažje načrtujejo prehod in uvajanje učencev iz 5. v 6. razred;
- da načrtujejo popestritev pouka v 5. razredu in spoznajo učitelje ter njihov način poučevanja v 6. razredu;
- da se vzpostavi sodelovanje med učitelji in omogoči povezovanje učne snovi po vertikali oz. med 5. razredom, ki zaključuje drugo triletje, in 6. razredom, ki začne tretje triletje, saj se določena učna snov ponovi ali nadgradi, učni cilji pa so med seboj zelo povezani (tako se lahko »varčuje« z urami pri pouku zgodovine v 6. razredu, saj se že obravnavana učna snov iz 5. razreda samo ponovi in preveri);
- da se preveri delo z zgodovinskimi viri, ki je na predmetni stopnji pri zgodovini ustaljena praksa pri učenju.

Takšno načrtovanje pedagoškega dela omogoči, da učiteljice predmetne stopnje dobimo dober vpogled v učne dosežke učencev ob koncu 5. razreda ter lažje načrtujemo, kje začeti s poukom v 6. razredu in kako.

POUČEVANJE PO VERTIKALI PRI POUKU PREDMETOV DRUŽBA V 5. RAZREDU IN ZGODOVINA V 6. IN 7. RAZREDU NA TEMO SREDNJEVEŠKIH GRADOV

Tema srednjeveški gradovi ni izbrana naključno, saj imajo učenci o gradovih kar precej predznanja, prav tako se ta vsebina obravnava tako v 5. kot tudi v 6. in 7. razredu. Tema je učencem zanimiva in so praviloma za delo motivirani. Tako učiteljice dobimo verodostojne informacije za evalvacijo in nadaljnje načrtovanje ter izhajamo iz splošnih ciljev in ciljev posameznih vsebin, ki se obravnavajo pri predmetih družba in zgodovina.

Družba (5. razred) (Učni načrt, 2011, str. 5, 6)	Zgodovina (6., 7. razred) (Učni načrt, 2011, str. 5, 8, 14)
Splošni cilji: Spoznavne, emocionalne, socialne sposobnosti ter spretnosti (logično in kritično mišljenje, ustvarjalnost, učinkovite strategije za reševanje vprašanj itd.) in strategije vseživljenjskega učenja (socialne in državljanske kompetence, sporazumevanje v maternem jeziku, samoiniciativnost in podjetnost, digitalna pismenost, učenje učenja, kulturna zavest in izražanje ipd.).	Splošni cilji: • razvijati spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti; • z uporabo in učenjem ob raznovrstnih zgodovinskih virih razvijati spretnosti preproste uporabe zgodovinskih raziskovalnih metod, prilagojenih starosti in zmožnostim učencev.
5. razred Sklop: <i>Ljudje v času</i> Cilji so, da učenci: • spoznavajo življenje ljudi v preteklosti (zlasti v domači pokrajini) in ga primerjajo z današnjim življenjem; • spoznavajo slovensko kulturno dediščino in razvijajo zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti; • raziskujejo preteklost z uporabo različnih virov in dejavnosti (terensko delo).	6. razred Izbirna tema: <i>ČLOVEK RAZMIŠLJA, USTVARJA IN GRADI</i> Cilji so, da učenci: • opišejo primere človeških bivališč in naselij v posameznih zgodovinskih obdobjih; • primerjajo razne izume skozi zgodovino in sklepajo o njihovem vplivu na spremembe v življenju ljudi.
Učiteljice pouk načrtujemo in izvajamo skupaj. Razdelimo si tudi posamezne etape pouka: • uvodni del z ugotavljanjem predznanja in navodili izvedejo učiteljice predmetne stopnje (vpogled v predznanje, nivo podajanja navodil, vpogled v usvojene strategije dela in formativnega spremljanja znanja); • vodenje in koordinacija skupinskega dela; poročanje skupin izvedejo učiteljice družbe (poznavanje otrok, nadgradnja skupinskega dela, izhajanje iz že usvojenih veščin učencev); • skupno usmerjaje in vodenje učencev pri samooceni in podajanju povratnih informacij.	7. razred Obvezna tema: <i>SREDNJI VEK – OBLIKOVANJE NOVE KULTURNE IN POLITIČNE PODOBE EVROPE</i> Cilji so, da učenci: • pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje); • opišejo življenje v okviru zemljiškega gospodarstva.
UGOTAVLJANJE PREDZNANJA: VRSTE GRADOV IN NJIHOVO ČASOVNO UMEŠČANJE, VLOGA IN NAMEN	

Predznanje (kje učenci so) ugotavljamo učiteljice predmetne stopnje s preprosto nalogo, vezano na slikovne vire. Tako dobimo vpogled v to, kako spretni so učenci pri delu z različnimi viri in kakšne so njihove veščine pri časovnem umeščanju.

Ta del učne ure poteka v skupnem prostoru (jedilnica) in v bližini knjižnice, kamor gredo lahko učenci po dodatno literaturo.

S pomočjo žreba so učenci vseh oddelkov naključno razporejeni v skupine.

Učiteljice oddelkov 5. razreda pripravijo ključne besede, ki jih učenci poznajo iz prejšnjih učnih vsebin. Učenci s posameznimi ključnimi besedami se med seboj poiščejo po posameznih sklopih in tako smiselno ustvarijo skupino.

Primer za žreb:

kamena doba: pestnjak, nabiralništvo, horda, neandertalčeva piščal

Ko se učenci razvrstijo po skupinah, pojasnijo izžrebane ključne besede in tako preverijo, ali so se pravilno razporedili. Tako se pri učencih tudi preveri razumevanje učne snovi in ključnih besed, hkrati pa je to za učence tudi utrjevanje že obravnavane učne snovi.

DELO Z ZGODOVINSKIMI VIRI

Sledi delo s slikovnimi viri, ko učenci opišejo gradove in predvidevajo, kdaj so nastali, in jih tako časovno umestijo. Opišejo, kakšno vlogo so gradovi imeli v zgodovini. Skušajo tudi pojasniti, zakaj so se gradovi spreminjali. Pri tem si lahko pomagajo z dodatnim gradivom iz knjižnice in z učbeniškim gradivom.

Primeri slikovnih virov

Pri opisovanju slikovnih virov učenci praviloma potrebujejo usmeritve, kako opisati slikovni vir in kaj lahko s pomočjo zgodovinskih slikovnih virov sklepajo.

Ugotovljeno predznanje predstavlja dragocene informacije za načrtovanje dela v 6. razredu.

Uvodnemu delu sledijo skupna navodila za skupinsko delo. Posamezne korake učenci tudi ubesedijo oz. podrobneje razložijo. So pa ti koraki ustaljena praksa samostojnega oz. skupinskega dela:

Celjski grad

Vir: Celje 1441. (2. 9. 2025).
V *Wikimedia Commons*. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Celje-1441.JPG>

Versajska palača

Vir: Versajska palača. (2. 9. 2025).
V *Wikipedia*: *prosta enciklopedija*. https://sl.wikipedia.org/wiki/Versajska_palača#/media/Slika:Schloss-Versailles.jpg

Grad Neuschwanstein na Bavarskem

Vir: Neuschwanstein, avtor Christian Jank, 1869. (2. 9. 2025). V *Wikipedia*: *prosta enciklopedija*. https://sl.wikipedia.org/wiki/Grad_Neuschwanstein#/media/Slika:Schloss_Neuschwanstein_2013.jpg

- načrtovanje skupinskega dela,
- razdelitev podtem na temo gradov,
- oblikovanje zapisa za predstavitev učencem – svobodna izbira učencev,
- izdelava nalog za preverjanje znanja za sošolce,
- ocena lastnega dela,
- povratna informacija: medvrstniška povratna informacija in povratna informacija učitelja (primerjava).

Navodila se podajajo izključno ustno, saj je eden od ciljev vizije šole na področju poučevanja, poslušanje navodil (učenci imajo težave s poslušanjem navodil in jim težje sledijo, prav tako pričakujejo, da jih večkrat ponovimo).

Pri delu si učenci pomagajo tudi z učnim gradivom, ki so ga prinesli od doma, prav tako imajo možnost obiska knjižnice za iskanje dodatne strokovne literature. Tako pridobijo dobro popotnico za učenje iskanja informacij in pravilnega zapisa (navajanje virov) ter za delo z različnimi viri na predmetni stopnji.

Po načelih formativnega spremljanja znanja učenci po skupinah zapišejo korake za uspešno izvajanje skupinskega dela. Po skupinah jih predstavijo, nato pa v zvezke zapišejo skupni povzetek.

Primer povzetka, ki so ga oblikovali učenci o tem, na kaj morajo biti pozorni pri skupinskem delu:

1. Da se poslušamo.
2. Da si pošteno razdelimo delo.
3. Skupni dogovor o načinu zapisa.
4. Zapis naredi tisti, ki najlepše piše.
5. Da si razdelimo vsebine za predstavitev.
6. Da vsak pripravi eno nalogo za preverjanje znanja.

Sledi delo po skupinah v učilnicah, kjer učenci na različne načine ustvarjajo in spoznavajo življenje na gradovih. Naloga učiteljic v tem delu je, da učence po potrebi usmerjajo in da sledijo skupnim navodilom.

Z namenom, da učiteljice predmetne stopnje dobimo vpogled, kako uspešni so učenci pri delu s pisnimi viri, morajo učenci s pomočjo izbranih pisnih zgodovinskih virov povzeti vsakdanjik na gradovih, videz ter namen gradov.

Primeri zgodovinskih pisnih virov

/.../ grad je imel obrambno, torej vojaško vlogo, po drugi strani pa je predstavljal tudi domovanje. Velikost gradu je bila odvisna od števila ljudi, ki so v njem prebivali: dejansko so v njem živeli in hkrati branili številno družino lastnika gradu, njegove služabnike ter bližnje kmete. Nekateri tovrstni gradovi so bili predhodniki mest /.../.

(Vir: Le Goff, J., in Sclegel, J. (2010). *O srednjem veku za otroška ušesa*. Mohorjeva družba, str. 40.)

/.../ gradovi so se skozi čas spreminjali: okoli 11. stoletja je kamen zamenjal les, s čemer se je vloga gradov spremenila. Od 10. do 12. stoletja so gradove gradili kot zavetje fevdalcev, služili pa so tudi za skladišče zalog orožja in hrane. Zato so se pojavili stolpi. Z utrdбами iz kamna, kjer so bivališča in zaloge zavarovali debeli zidovi, obrambni jarki, dvizni mostovi, odprtine, skozi katere so napadalci zlivali nevarne snovi. Gradovi so postali prave utrdbe, ki jih je bilo težko zavzeti /.../.

(Vir: Le Goff, J., in Sclegel, J. (2010). *O srednjem veku za otroška ušesa*. Mohorjeva družba, str. 40.)

/.../ grad ni bil udobno bivališče, življenje v njem je bilo zelo trdo: blazine so uporabljali le fevdalci in njegovi bližnji, pohištva skoraj ni bilo: uporabljali so predvsem skrinje, v katerih so hranili oblačila. Mize so bile prestavljive, stoli pa zelo grobi. Najpremožnejši so že imeli tapiserije. Prestižni element je bil kamin, po eni strani zato, ker ga je lahko izdelal umetnik in je predstavljal pravo umetnino, po drugi strani pa zato, ker je lahko v hladnih gradovih omogočal tako zaželeno toploto. Kamin in prostor, kjer se je nahajal, je bil kraj srečanj, pogovorov, iger. Ker je bilo prehranjevanje zelo pomembno, so bile kuhinje prav tako pomembne. Grajske utrdbe so imele tudi prave latrine (stranišča) /.../.

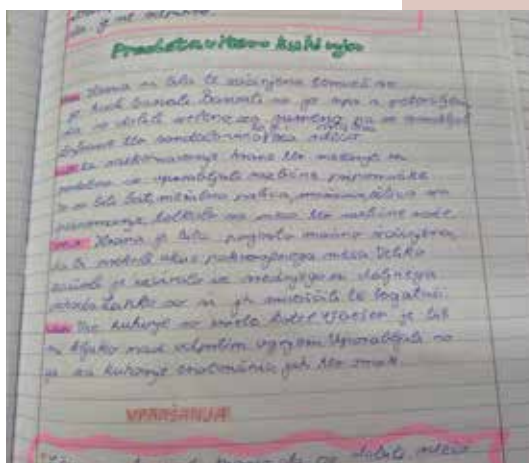
(Vir: Le Goff, J., in Sclegel, J. (2010). *O srednjem veku za otroška ušesa*. Mohorjeva družba, str. 41.)

PRIMERI IZDELKOV UČENCEV ZA POROČANJE OZ. GOVORNE NASTOPE

Izdelek 1

Izdelek 2

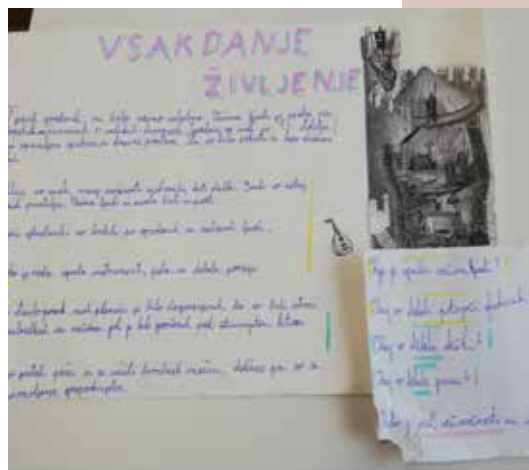

Srednjeveška
grajska
kulinarika
Foto: Greta Mišič,
2024.

Izdelek 3

Izdelek 4

Moda na
srednjeveškem
gradu

Življenje na
srednjeveškem
gradu
Foto: Greta Mišič,
2024.

Pravila miselnega vzorca in pisanja povzetkov učenci nadgrajujejo iz triletja v triletno, pravila imajo zapisana tudi v zvezkih, ki so jih predtem oblikovali skupaj z učiteljicami.

Po končanem skupinskem delu sledi skupni del, kjer so ponovno zbrani vsi učenci, ki po načelih formativnega spremljanja znanja z listi s kriteriji uspešnosti vrstniško vrednotijo predstavitev učencev. Za lažje delo in podajanje kakovostne vrstniške povratne informacije je list za vrstniško vrednotenje govornih nastopov od 5. do 9. razreda poenoten in je nadgradnja lista za vrednotenje iz 3. razreda. Po vnaprej znanih kriterijih uspešnosti učenci usvajajo veščine podajanja povratne informacije.

Vrednotenje govorne predstavitve o srednjeveških gradovih

Naslov govorne predstavitve:

Skupina, ki jo ocenjujem:

KRITERIJI	DA	DELNO	NE	Komentar
Govor Govor je jasen in razločen, da so slišali vsi sošolci.				
Vsebina Predstavljeni so najpomembnejši podatki o izbrani vsebini (znam si predstavljati, kako je bilo).				
Plakat Je zanimiv/izviren. Vsebina je jasno in kratko zapisana. Vsebuje malo besedila.				

Tri dejstva/stvari, ki smo si jih zapomnili o tej vsebini o srednjeveških gradovih:

Skupini je dobro uspelo ...

Pogrešali smo ...

Predlagamo naslednje izboljšave:

Obrazec za vrednotenje znanja

Ena izmed nalog je tudi postavljanje vprašanj za preverjanje znanja. Postavljanje vprašanj je ena težjih strategij za učence, saj težko postavljajo vprašanja na različnih taksonomskih stopnjah. Zaradi tega smo v aktivu družboslovja, prirejeno po triletnih, pripravili izvleček strategije postavljanja vprašanj, ki ga imajo učenci prilepljenega na razredni tabli in v zvezkih za lažjo uporabo. S pomočjo tega so učenci pripravljali različna vprašanja za preverjanje znanja.

S postavljanjem vprašanj imajo učenci kar precej težav; večina postavlja osnovna oz. preprosta vprašanja (kaj, kdo, zakaj). Prav tako se občasno nerodno izražajo.

Tudi to je zelo dobro izhodišče za predmetno stopnjo, kjer smo učiteljice prevzele piramido znanja, s pomočjo katere se učenci lažje pripravljajo na preverjanja in ocenjevanja znanja.

Glede na izkušnje pa je strategija postavljanja vprašanj ena težjih, ne glede na vse pripomočke, ki jih imajo učenci. Zelo težko jim je postavljati kompleksnejša vprašanja, s pomočjo katerih bi lahko preverjali svoje znanje na višjih taksonomskih stopnjah. Kako učence opolnomočiti na tem področju, še vedno ostaja izziv učiteljic na predmetni stopnji.

POSTAVLJANJE VPRAŠANJ

1. Na hitro preleti izbrano besedilo, da spoznaš vsebino.

2. Če je besedilo daljše, ga razdeli na smiselno manjše dele (poglavja, posamezne točke ...):

- Število delov je odvisno od dolžine vsebine.
- Priporočljivo **do 6 delov**, če je besedilo daljše.

3. Za vsak del postavi ključna vprašanja:

- Število vprašanj je odvisno od dolžine posameznega dela.
- Postavi vsaj 2 vprašanja za vsak del.
- Postavljaj različna vprašanja:
 - Neposredni nagovor: Kdo je bil..., Kaj je naredil ...
 - Utemeljitev nagovora: Zakaj je odkril Ameriko ..., Kako si je pomagal pri plovbi ...
 - Analiza prebranega: Zakaj se srednji vek imenuje tudi temačno obdobje ...

4. S pomočjo zastavljenih vprašanj v besedilu preveri, če si dobil/-a ključne oz. bistvene podatke o prebrani snovi (so odgovori zapisani v besedilu, so vezani na ključne pojme na začetku poglavja ...).

Priporočljiva vprašanja:

KDO?
KAJ?
KDAJ?
KJE?

KAKO?
ZAKAJ?
KAKO?
KAKŠEN?
KATERI?
KAJ MENIŠ?

KATERI?
KAJ MENIŠ?

Primer navodil za postavljanje vprašanj

Ob koncu učenci podajo še povratno informacijo/vrednotenje prispevka posameznih članov skupin. To učenci naredijo s pomočjo lista za vrednotenje, nato pa podajo ustno pojasnitev (vizija šole na področju poučevanja: ustno pojasnjevanje). Ta korak so učenci resnično osmislili in ga znajo, z manjšimi usmeritvami, dobro opraviti.

	ČLAN 1	ČLAN 2	ČLAN 3	ČLAN 4
Opravljenost dela	 	 	 	
Sodelovanje	 	 	 	
Disciplina	 	 	 	
Izvirnost	 	 	 	
Samostojnost	 	 	 	

Najpogostejše povratne informacije:

- Kaj nam je bilo pri delu všeč?
 - Samo skupinsko delo, da smo se zabavali, sodelovanje, ko smo sodelovali in skupaj vadili, risbe, pisava, izvirnost sošolca.
- Kako smo se v skupini počutili?
 - V redu, saj sta bila dva fanta in dve puncici, super, dobro, dobro
- Kaj bi v prihodnje spremenili ali naredili drugače?
 - Bi bili bolj disciplinirani, izboljšali naše risanje na plakatu, da bi vsi poslušali drug drugega, večja sodelovalnost četrtega člana.

Samostojne povratne informacije učencev so sicer skope, zapisi so pomanjkljivi; učenci v veliki večini ne zapišejo pojasnitve. Ob spodbudi učiteljic pa učenci znajo svoje zapise ustno zelo dobro pojasniti.

SKLEP

Kolegialno sodelovanje in poučevanje učiteljic prinaša številne prednosti in obogatitev pouka, in sicer:

- večja motivacija za delo (učenci hočejo pokazati učiteljicam predmetne stopnje, kaj vse že znajo);
- učiteljice predmetne stopnje spoznavamo učence, razred, dinamiko in učne veščine učencev – od kje in kako načrtovati delo v nadaljevanju šolanja;
- povezovanje po vertikali;
- »olajšave« pri pouku in učni snovi (»varčevanje« z urami);
- večja povezanost sodelavcev: medsebojno učenje in nadgradnja iz razredne v predmetno stopnjo;
- razumevanje in poznavanje učnega načrta (ponavljanje tem, smiselne nadgradnje).

Obogatitev pouka predstavlja:

- večja aktivnost učencev;
- izboljša se pozornost poslušanja navodil – pozanimati se mora pri sošolcu (kaj je prava informacija);
- sodelovanje in medsebojna pomoč – pomen končnega rezultata cele skupine;
- smiselno narejeni povzetki;
- razumevanje snovi in povedanega;
- širše razmišljanje;
- različno oblikovana vprašanja: s pomočjo slike opiše (ne samo kaj, kako ipd.).

Prednosti tovrstnega pouka za učence:

- učenje je bolj zanimivo;
- pridobijo širšo sliko in se »spogledujejo« s poukom na predmetni stopnji: npr. delo z raznolikimi viri;
- razporeditev dela glede na njihove sposobnosti in zmožnosti;
- učencem, ki res niso zmožni sodelovati z nikomer, se učenje ustrezno prilagodi;
- upošteva se različne spoznavne in učne stile učencev;
- navajanje učencev na samokritičnost;
- spodbujanje zbranega poslušanja drugih skupin;
- postopno razmišljanje o »dobrih« vprašanjih za boljše ocene;
- več možnih vprašanj za isti odgovor;
- iskanje dodatnih informacij v zgodovinskih virih, ki se uporabljajo na predmetni stopnji.

Dodano vrednost načrtovanja sprememb po vertikali predstavlja:

- več sodelovalnega učenja – aktivnosti;
- premišljeno izbrano gradivo (postopno stopnjevana težavnost);
- jasni nameni učenja – tudi za znanje na predmetni stopnji;
- poglobitev dela z viri – ne samo učbenik, ampak tudi uvajanje strokovne literature;
- načrtovanje, kako kombinirati različne vire (kombinacija z viri v učbenikih, kako te vire povezati ipd.);
- več dela za samo pripravo na pouk: usklajevanje razredne in predmetne stopnje, učni pristopi, dinamika učenja, lažje neposredno delo v razredu (lažje se spremlja učence z različnimi učnimi težavami, prilagoditve za te učence itd.);
- lažje načrtovanje dela in poznavanje celotne vertikale: čemu dati poudarek na razredni stopnji, kaj nadgraditi na predmetni stopnji;
- od kje in kako začeti na predmetni stopnji.

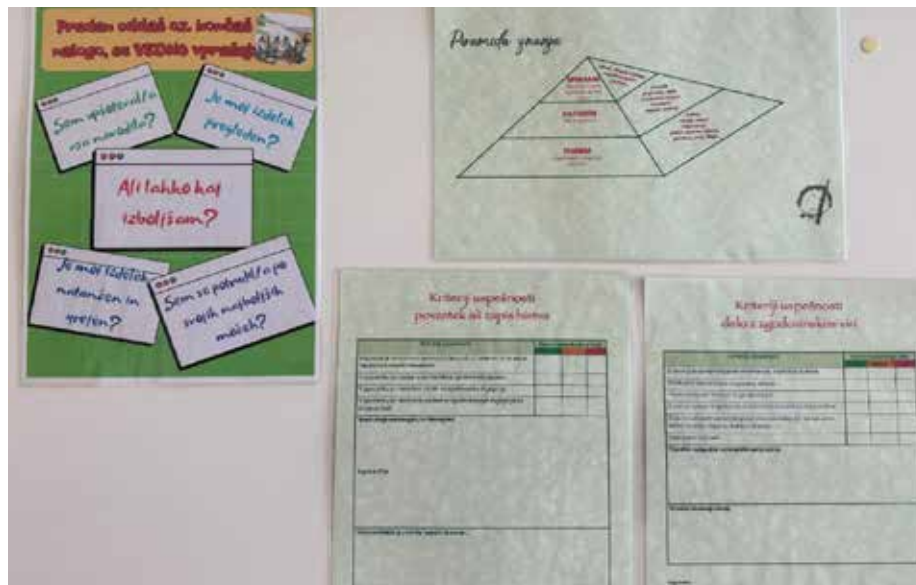
Skozi leta pedagoških izkušenj je vidno vedno manj težav iz naslednjih razlogov:

- nadgrajevanje in osmišljanje formativnega spremljanja znanja po celotni vertikali;
- vizualni pripomočki za učenje (listi s kriteriji uspešnosti za vrednotenje znanja in učenja, strategije, navodila za učenje itd., ki so poenotena po celotni vertikali in znotraj triletij in se smiselno nadgrajujejo);
- vpeljevanje različnih virov v pouk;
- večanje stopnje težavnosti in nadgrajevanje različnih učnih strategij in veščin;
- priprava učencev na predmetno stopnjo;
- učitelj postane koordinator dela;
- pomen priprave na pouk: od splošnega h konkretnemu za posamezni predmet.

Izzivi za v prihodnje pa so:

- uvesti bo treba spremembo urnika za učiteljice zgodovine, da bodo lahko poučevale v 5. razredu;

- spremeniti bo treba urnik za učence 5. razreda, tako da se bo združilo ure družbe, nujna sta razumevanje in podpora vodstva;
- zainteresiranost in motivacija učiteljev.

A kjer je volja, je tudi pot oz. ko spreminjamo pouk na bolje, spreminjamo tudi sebe in učence. Predvsem pa tako vzgajamo kritičnega, samozavestnega in odgovornega učenca.

Učna gradiva za pomoč učencem pri učenju v razredu
Foto: Loretta Pečoler, marec 2025

VIRI IN LITERATURA

- Ažman, T. (2008). *Učenje učenja – kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja*. Zavod RS za šolstvo.
- Brodnik, V., Gaber, B., Holcar, A., Bregar Mazzini, S., Štampfl, P., Čas, M., Kreč, T., Krivec, D., in Babič, D. (2018). *Formativno spremljanje pri zgodovini: priročnik za učitelje*. Zavod RS za šolstvo.
- Grah, J., idr. (2017). *Vključujoča šola: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Zavod RS za šolstvo.
- Holcar, A., Bizjak, C., Borstner, M., Cotič, J., Eržen, V., Kerin, M., Komljanc, N., Kregar, S., Margan, U., Novak, N., Rutar Ilc, Z., Zajc, S., in Zore, N. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Zavod RS za šolstvo.
- Le Goff, J., in Sclegel, J. (2010). *O srednjem veku za otroška ušesa*. Mohorjeva družba.
- Marentič Požarnik, B. (2018). Kako spreminjati na bolje pouk, sebe, učence? *Razredni pouk*, 20(3), 19–23. https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2023/11/04_BaricaMarenticPozarnik.pdf
- Marentič Požarnik, B. (2023). *Psihologija učenja in pouka*. DZS.
- Novak, N., Vršič, V., Nedeljko, N., Dolgan, K., Dolinar, M., Kerin, M., Novak, M., Mršnik, S., Markun Puhan, N., in Podbornik, K. (2018). *Formativno spremljanje na razredni stopnji: priročnik za učitelje*. Zavod RS za šolstvo.
- Pečjak, S., in Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. Zavod RS za šolstvo.
- Pečjak, S., in Košir, K. (2002). *Poglavja iz pedagoške psihologije: izbrane teme*. Filozofska fakulteta.
- Program osnovna šola. Družba. Učni načrt (2011). Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_druzba_OS.pdf
- Program osnovna šola. Zgodovina. Učni načrt (2011). https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf
- Zavod RS za šolstvo (22. 1. 2021). *Formativno spremljanje, strokovne rešitve*. <https://www.zrss.si/strokovne-resitve/formativno-spremljanje-2/>